

Riktlinjer för handläggning enligt socialtjänstlagen

Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutsinstans	Giltig till
Riktlinjer	Omsorg	Kommunstyrelsen	Tills vidare
Upprättad av	Fastställd/upprättad	Reviderad av	Senast reviderad
Handläggare IFO	2019-11-26	Hanna Mattsson	2026-03-17
Dokumentet gäller för			Diarienummer
Omsorg, individ- och familjeomsorgen			KS-26/00202

Innehåll

Inledning	4
Avgränsningar	4
Lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer	4
Våld i nära relationer	4
Språk.....	5
Individens Behov I Centrum (IBIC).....	5
Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa – ICF.....	6
Socialtjänstlagen.....	6
Rätten till insats.....	6
Rätten att ta ut avgifter	6
Skyldighet att anmäla missförhållanden (lex Sarah).....	7
Dokumentation	7
Företrädare för den enskilde – ombud, god man och förvaltare	7
Stöd till anhöriga	8
Handläggning av ärenden.....	8
Process för handläggning och dokumentation.....	8
Hantera ansökan	8
Inhämta fakta.....	9
Skäliga levnadsförhållanden.....	9
Bedöma behov	10
Avgränsning till hälso- och sjukvårdsinsatser	10
Barnperspektiv.....	11
Om behovet kan tillgodoses på annat sätt	11
Hushållsgemenskap	12
Husdjur	12
Ekonomihantering	12
Beslut och överklagande	12
Följa upp resultat.....	13
Bedömning av de vanligaste insatserna.....	13
Hemtjänst.....	14
Serviceinsatser.....	14
Inköp	14

Post- och bankärenden samt besök vid serviceinrättningar	14
Städning	15
Bäddning/renbäddning	15
Tvätt	15
Social samvaro	16
Utevistelse	16
Medföljande	16
Omvårdnadsinsatser	17
Beredning av måltider	17
Måltidsstöd	18
På- och avklädning	18
Personlig hygien	18
Dusch	18
Toalettbestyr	18
Trygghetskamera	19
Tillsyn	19
Övriga insatser/andra verkställighetsformer	19
Trygghetslarm	19
GPS-larm och övriga larm i ordinärt boende	19
Matdistribution	20
Personligt utformat stöd	20
Anhöriganställning	20
Ledsagning	20
Kontaktperson	21
Dagverksamhet	21
Syssetsättning för individer under statligt fastställd pensionsålder	22
Avlösarservice	22
Korttidsboende/växelvård	22
Särskilt boende	23
Äldres rätt att fortsätta bo tillsammans	24
Särskilt boende i annan kommun än hemkommun	24
Andra insatser enligt SoL	25

Inledning

Dessa riktlinjer beskriver hur enheten inom ramen för sitt uppdrag verkar för att människor med funktionsnedsättningar får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull gemenskap med andra, samt får det stöd de behöver och sina behov tillgodosedda i överensstämmelse med socialtjänstlagen.

Riktlinjerna är ett stöd för de socialsekreterare Omsorg som arbetar för kommunstyrelsen tillika nämnden och fattar myndighetsbeslut efter individuella bedömningar av enskildas behov. Syftet med riktlinjerna är i första hand att fungera som vägledning vid myndighetsutövning på nämndens ansvarsområde, men även som information för den som vill fördjupa sig i nämndens syn på verksamheten och handläggningen enligt socialtjänstlagen.

Riktlinjerna ska ses över och uppdateras vid behov och lyftas i utskott vid förändringar.

Avgränsningar

Dessa riktlinjer omfattar endast de individer som söker stöd enligt socialtjänstlagen på grund av nedsatt hälsa, funktionsnedsättning eller ålderdom.

Lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer

Enheten följer de lagar och föreskrifter som finns gällande verksamhetsområdet. Aktuell lagstiftning – vars innehåll tolkas med hjälp av förarbeten och praxis – går därför före vad som eventuellt anges i dessa riktlinjer. Att tolka lag är ofta en grannlaga uppgift då en individuell bedömning alltid måste göras i ärenden som rör enskilda. Dessa riktlinjer ska ses som ett komplement till gällande lagstiftning, författningar och föreskrifter. Riktlinjerna är normgivande för behovsbedömningen och bedömningen av insatsernas omfattning och ska inte åsidosättas om inte lag eller föreskrift säger annat. Riktlinjerna är ett stöd i handläggningen och ska ge ökad rättssäkerhet för enskilda och ska samtidigt säkerställa att beslut om insatser fattas på likartade bedömningsgrunder.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer inkluderar alla former av våld. Det kan vara såväl fysiskt som psykiskt, sexualiserat, ekonomiskt, materiellt våld och försummelse.

Våld i nära relation kännetecknas av att den utsatta har en nära relation till och ofta starka emotionella band till våldsutövaren, vilket kan försvåra möjligheten till motstånd och uppbrott. Genom ett systematiskt bruk av olika former av våld och hot försöker våldsutövaren kontrollera och utöva makt över den utsatta. Våld i nära relationer inkluderar alla slags relationer mellan närstående som heterosexuella par, samkönade par, syskonrelationer och andra familje- och släktrelationer. Både män och kvinnor utsätts för

våld, men våldsutsattheten ser olika ut. Den vanligaste formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med.

Äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning är särskilt sårbara och i hög grad i behov av stöd och skydd från vården och samhället. Samhällets stödinsatser innebär ofta nya tillfällen för dessa kvinnor att utsättas för våld och kränkande behandling. Medvetenheten om detta måste förbättras. Stor öppenhet och lyhörddhet behövs inom vård och socialtjänst för att dessa kvinnor ska berätta om sin situation och ta emot hjälp. Deras livserfarenheter gör ibland att de har en annan referensram för vad som är otillbörligt våldsamt beteende och det är viktigt att formulera sina frågor så att kvinnorna kan känna igen sig.

Äldre som utsätts för hot och våld ska särskilt uppmärksammas utifrån de behov som de har. Det är viktigt att dessa frågor tas på största allvar och att alla handläggare har kunskap om på vilket sätt de ska arbeta med frågor om utsatthet för våld, hot och annan brottslighet. Inom Individ- och familjeomsorgen i Norsjö kommun finns en samordnare för våld i nära relationer som kan vara behjälplig handläggarna.

I de fall en individ behöver insatser på grund av sjukdom eller fysisk funktionsnedsättning och samtidigt insatser på grund av utsatthet för hot eller våld ska samverkan ske mellan äldre - och funktionshinderomsorgen och individ- och familjeomsorgen. I dessa fall är det särskilt viktigt att en helhetsbedömning av den enskildes situation görs och att alla verksamheter tar sitt ansvar för individens behov.

Se mer i Norsjö kommuns handlingsplan för stöd till våldsutsatta kvinnor och deras familjer.

Språk

När en enskild inte behärskar det svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad ska myndigheter vid behov anlita tolk. Handläggaren ska förvissa sig om att den enskildes uppgifter och synpunkter kommer fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas. Såvida inte en fullständig förståelse i kommunikationen kan säkerställas på annat sätt bör auktoriserad tolk anlitas.

Individens Behov I Centrum (IBIC)

Kommunstyrelsen beslutade 2014-06-10 att handläggningen ska utgå från Individens Behov I Centrum, IBIC.

IBIC är ett systematiskt arbetssätt för att utreda och bedöma behov, planera och genomföra åtgärder samt följa resultat med användning av enhetliga och entydiga begrepp, termer och klassifikationer. Det gemensamma språket inom IBIC utgår från internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF. Arbetssättet utgår från ett behovsorienterat synsätt, där bedömt funktionstillstånd och målformulering tillsammans med individen utgör grunden för att bedöma behovet av åtgärder. Målet bör vara specifikt, mätbart, accepterat, realistiskt och tidsbestämt för att resultatet sedan ska kunna följas upp.

IBIC utgår från regelverk för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten och omfattar både handläggare och utförare inom vård och omsorg.

Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa – ICF

Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) är utvecklad och godkänd av WHO 2001. Enligt WHO är det övergripande målet för ICF att erbjuda ett samlat och standardiserat språk och en struktur för att beskriva hälsa och hälsorelaterade tillstånd.

I modellen IBIC används klassifikationen som gemensamt språk och den biopsykosociala modellen som ett stöd för att fånga kombinationen av olika perspektiv och för en helhetsbeskrivning av hur den enskilde fungerar i sin livssituation.

Socialtjänstlagen

Rätten till insats

I 11 kap. 2 § socialtjänstlagen (SoL) regleras rätten till insats för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt när den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Begreppet livsföring i övrigt är inte preciserat, men socialnämnden har ansvar för att inrätta särskilt boende och stöd och hjälp i hemmet för äldre individer (8 kap. 1,3 §§ SoL).

Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra, nämnden ska även verka för att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd (8 kap. 10, 11 §§ SoL).

Rätten till insats är direkt knuten till behov som inte kan tillgodoses på annat sätt. Beslutet om insats ska tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden och utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Nämnden ska också erbjuda stöd som underlättar för de som vårdar en närstående som är allvarligt sjuk eller äldre och för de som stödjer en närstående som har funktionsnedsättning.

Rätten att ta ut avgifter

I 32 kap socialtjänstlagen regleras kommunernas rätt att ta ut avgifter för insatser som beviljas enligt samma lag. För stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning, avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad.

De avgifter som tas ut är fastställda av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktiges beslut om generella avgiftsprinciper och avgiftens storlek kan bara överklagas genom kommunalbesvär inom tre veckor från och med kommunfullmäktiges beslut. Det individuella avgiftsbeslutet för den enskilde kan överklagas genom förvaltningsbesvär vilket innebär att förvaltningsdomstol gör en individuell prövning av nämndens rätt att ta ut avgift i det enskilda fallet. Enskilda har också rätt till omräkning och nytt beslut om inkomster eller utgifter ändras på sätt som påverkar avgiftsutrymmet.

Skyldighet att anmäla missförhållanden (lex Sarah)

Bestämmelsen gällande skyldighet att anmäla missförhållanden finns i 27 kap 2 § socialtjänstlagen och innebär att alla medarbetare inom socialtjänsten är skyldiga att rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden som de upptäcker i verksamheten. Ett misstänkt missförhållande eller risk för **missförhållande** ska anmälas till närmaste chef.

En utredning ska inriktas på vad som blivit fel, varför det hände och vad som kan göras för att förhindra att det händer igen. Ett missförhållande eller risk för missförhållande som är allvarligt anmäls alltid till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), som har tillsyn över verksamheter inom socialtjänstområdet.

Dokumentation

All handläggning av ärenden som rör enskild samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras enligt 14 kap 2 § SoL. Skyldigheten fullgörs genom dokumentation av utredningar och beslut samt genom löpande anteckningar om beslutens verkställighet. Alla åtgärder som vidtas i ärendet, samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse ska dokumenteras.

Ett huvudändamål för dokumentationen är att tillgodose kraven på den enskildes rättssäkerhet samt följa upp och utvärdera insatserna. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har, i sin tillsyns- och uppföljningsskyldighet, behov av att handläggningen är väl dokumenterad. Samma sak gäller kravet på att verksamheten ska vara av god kvalitet och följa kvalitetssäkringskrav.

Företrädare för den enskilde – ombud, god man och förvaltare

Den enskilde har rätt att anlita ombud vid kontakter med myndigheter. Även anhöriga kan fungera som ombud. Ombud ska ha fullmakt, som kan vara muntlig eller skriftlig. En fullmakt slutar gälla omedelbart om den återkallas av någon av parterna.

Anhöriga har ingen laglig rätt att företräda den enskilde om de inte är sökandens formella ombud eller legala företrädare (god man eller förvaltare). Anhöriga kan dock lämna

information om den enskildes situation som en del av utredningen samt ta del av annan information som framkommit om den enskilde samtycker till detta.

Om den enskilde saknar förmåga att på egen hand ansöka om insatser eller att lämna samtycke under utredningen ska handläggare anmäla behov av god man eller förvaltare till Överförmyndarnämnden, för att tillvarata den enskildes rätt.

Stöd till anhöriga

Kommunen ska ge stöd och avlastning till dem som vårdar anhöriga/närstående. Stödet ska, så långt det är möjligt, vara individanpassat och utformas i samråd med berörda parter. Socialsekreteraren ska uppmärksamma anhörigas behov av stöd och bistå anhöriga genom att informera om kommunens insatser samt om vilket utbud som finns av andra stödformer.

Handläggning av ärenden

Process för handläggning och dokumentation

Hur en socialnämnd ska hantera en förfrågan, ansökan, begäran, anmälan eller när nämnden på annat sätt får kännedom om en individs behov av stöd i livsföringen, är reglerat genom bestämmelser om handläggning och dokumentation. Reglerna finns främst i förvaltningslagen, socialtjänstlagen och i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen (SOSFS 2014:5) om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS.

IBIC som är en modell för behovsinriktat och systematiskt arbetssätt utgår från ovan nämnda regelverk.

Hantera ansökan

När nämnden genom en ansökan eller på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av insatser enligt socialtjänstlagen ska nämnden skyndsamt inleda en utredning. I de fall som uppgifter inkommer från någon annan än den enskilde kan nämnden ta kontakt med den som uppgifterna berör för att utröna om det finns behov av insatser. Socialtjänstlagen innehåller dock inga möjligheter till tvångsinsatser, vilket innebär att en utredning av den enskildes behov och beslut om insatser endast kan genomföras om den enskilde själv vill det.

En ansökan om stöd och hjälp av socialtjänsten behöver inte vara noggrant preciserad för att frågan ska utredas. När det finns osäkerhet om vad frågeställningen avser och vilka områden i livsföringen som ansökan omfattar är det viktigt att handläggaren gör det möjligt för den enskilde att förtydliga sin ansökan.

Handläggaren ska ta ställning till hur omfattande och komplex utredningen behöver vara. Det kan finnas skäl att göra en omfattande utredning om den enskilde är osäker eller har svårt att uttrycka vad som är svårigheter i livssituationen eller när en ansökan avser särskilt boende.

För att utreda behovet kan det bli aktuellt att inhämta underlag i form av läkarintyg, ADL-bedömning (bedömning av Aktiviteter i Dagliga Livet) eller liknande. Den enskilde är ansvarig för att inlämna underlag som efterfrågas av handläggaren. Det är den som ansöker om en insats som har ansvaret att visa att behovet finns.

Handläggaren ska erbjuda ett informerande samtal som kan omfatta alla livsområden i den enskildes livsföring.

Inhämta fakta

I utredningen ingår att handläggaren samlar in fakta. Ibland behöver det ske på flera sätt för att få tillräckligt underlag, men den viktigaste källan är den enskildes egen beskrivning av sin aktuella situation. Det är viktigt att det tydligt framgår i utredningen när den enskilde inte kan eller inte har en egen uppfattning om sitt aktuella funktionstillstånd eller relaterade faktorer.

Skäliga levnadsförhållanden

De insatser som beviljas ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Begreppet skäliga levnadsförhållanden har ingen exakt definition. I förarbetena till den tidigare socialtjänstlagen anfördes att det skulle vålla stora svårigheter att närmare ange vad som avses med skäliga levnadsförhållanden i lagtexten. Begreppet måste bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden som den hjälpbehövande lever i. Det angavs därför att fastställandet av vilken levnadsnivå som anses skälig måste överlämnas till kommunerna att fastställa. I senare förarbeten beskrivs skälig levnadsnivå även som ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimligt i ett enskilt fall.

Bedömningen av vilka insatser som behövs för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsförhållanden bedöms alltså utifrån den tid och de förhållanden som just då råder, men också utifrån den enskildes egen situation och behov. Detta innebär att skäliga levnadsförhållanden kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäligt kan handläggaren vid tveksamhet söka stöd i rättspraxis, dessa riktlinjer samt vid gemensamma ärendedragningar.

Bedöma behov

Att bedöma behov innebär en sammanvägd bedömning och analys av all fakta som inhämtats från den enskilde, andra och handläggarens egna iakttagelser. Det är viktigt att analysen också utgår från forskning, beprövad erfarenhet, kunskap om bland annat olika behovsteorier, vad som gynnar hälsa, välbefinnande och arbetssätt som stärker den enskildes egna resurser. I analysen ingår att väga in hur individen påverkas av stödjande respektive hindrande omgivningsfaktorer och personliga faktorer.

Efter bedömningen av behov sker en prövning av rätt till insats. Både bedömning och prövning ska omfatta de livsområden inom aktivitet och delaktighet, känsla av otrygghet (kroppsfunction) eller behov av indirekt stöd eller avlösning till den som vårdar eller stödjer den enskilde (omgivningsfaktorer). Att bedöma behov innebär också att beskriva målet för det bedömda funktionstillståndet. I det systematiska arbetssättet kallas målet för avsett funktionstillstånd, vilket bör vara överenskommet med den enskilde. Det ska tydligt framgå när det enligt handläggaren avsedda funktionstillståndet avviker från den enskildes önskade funktionstillstånd. Socialstyrelsen sammanfattar detta som att handläggaren bedömer om individens behov inom aktuella livsområden innebär behov av stöd och hjälp från socialtjänsten för att uppnå skäliga levnadsförhållanden eller om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Ansökta behov som kan tillgodoses på annat sätt ska leda till beslut om avslag. Även en begränsning i omfattning eller innehåll i förhållande till ansökan innebär att den enskilde har rätt till ett beslut om avslag. Om en ansökan avslås helt eller delvis ska handläggaren i sin bedömning motivera varför avslag meddelats.

Handläggaren ska föreslå insatser som tillgodoser de behov som utredningen synliggjort. Det är möjligt att handläggaren i detta läge föreslår en insats som den enskilde själv inte vill ha. Den enskilde har alltid rätt att avböja insatser som han eller hon inte vill ha. Insatser kan inte beviljas mot den enskildes vilja. Handläggaren och den enskilde behöver i dessa fall resonera vidare kring om det finns andra alternativa insatser som lämpligen kan tillgodose behoven. Handläggaren ska dokumentera den enskildes ställningstagande till förslag på insatser.

Avgränsning till hälso- och sjukvårdsinsatser

Att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador definieras som hälso- och sjukvård. Vård- och omsorgspersonal kan genom instruktion, handledning eller delegering från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal utföra sådana uppgifter. Sådana åtgärder är inte omvårdnadsinsatser enligt socialtjänstlagen och omfattas därför inte av beslut om insatser.

Om ansvarig inom hälso- och sjukvården bedömer att hälso- och sjukvårdsuppgifter kan utföras som egenvård kan insatser beviljas för egenvård. En förutsättning för att beviljas insats är i dessa fall att den enskilde själv klarar av att ta ansvar för uppgiften men behöver praktisk hjälp. Behovet ska inte kunna tillgodoses på annat sätt.

För att insats för egenvårdsåtgärd ska kunna beviljas krävs

- intyg som visar att åtgärden bedömts som egenvård samt att den enskilde själv bedömts kunna ansvara för insatsen

Vilka åtgärder som kan bedömas som egenvård kan inte anges generellt. Bedömningen görs av ansvarig legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Den enskildes förmåga att ansvara för åtgärden är dock avgörande. Om den enskilde t.ex. har nedsatt kognitiv förmåga som innebär att denne inte har förmåga att ansvara för sin medicinering så ska hanteringen av läkemedel och andra medicinska åtgärder skötas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och inte som egenvård.

Barnperspektiv

Om det finns barn i den enskildes hushåll ska detta alltid beaktas. Med barn avses alla som är under 18 år. I vissa fall, särskilt om barnen är små, kan barnperspektivet innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis bestäms utifrån beaktande av barnens bästa. Att det finns små barn i hushållet kan t.ex. innebära att det finns särskilda skäl att välja en verkställighetsform som tillgodoser barnets behov av kontinuitet.

Alla som utifrån sin profession kommer i kontakt med barn som misstänks fara illa har enligt socialtjänstlagen anmälningsskyldighet.

Om behovet kan tillgodoses på annat sätt

Rätt till insats inträder först när den enskilde inte själv eller på annat sätt kan få sitt behov tillgodosett. Frivilligorganisationer kan erbjuda enskilda stöd vid sidan av eller som komplement till behovsbedömda insatser. Handläggaren ska t.ex. informera om de frivilligorganisationer som erbjuder ledsagning och social samvaro. Handläggaren ska också informera om de öppna träffpunkter som finns och om andra möjligheter till social samvaro utifrån den enskildes situation.

Den enskilde har ett eget ansvar för sin situation och för sina livsval. Nedan anges några vanliga gränsdragningar som aktualiseras vid behovsbedömningar, t.ex. för att ansvaret ligger på annan huvudman, på annan person eller på den enskilde själv. Det sistnämnda kan t.ex. vara fallet då den enskilde valt att skaffa husdjur eller annan egendom som kräver viss omsorg. I dessa situationer måste hjälpbehovet lösas genom att den enskilde antingen avstår från den egendom som han eller hon inte längre kan ta hand om, eller köper tjänster från den fria marknaden i syfte att kunna behålla egendomen.

Hushållsgemenskap

Makar har ett gemensamt ansvar för praktiska sysslor i hemmet enligt 1 kap 2 och 4 §§ äktenskapsbalken. Hemtjänsten ska inte ta över den icke insatsbehövande makens/makans ansvar för skötseln av det gemensamma hushållet. Mer direkt personliga omvårdnadsbehov anses däremot inte ligga inom detta ansvar. Samma principer som för makar ska tillämpas för sammanboende par samt personer som av annan anledning delar hushåll. Det innebär att om flera delar hushåll, förutsätts de bidra efter förmåga till skötseln av hushållet. Om flera delar hushåll men behovet av insatser för praktiska sysslor ändå finns, bör samtliga i hushållet ansöka om sådant stöd. I dessa fall ska insatsbeslutet delas mellan individerna i hushållet.

Husdjur

Socialtjänstlagen innebär endast rätt till insats för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsförhållanden. Det innebär att den enskildes livsval i vissa fall inte omfattas av rätten till insats. Endast i mycket sällsynta fall kan husdjur anses nödvändiga för den enskildes livsföring och därmed berättiga till insats. Utgångspunkten för den som bor hemma med husdjur är att ägaren har det fulla ansvaret för sitt husdjur. Det innebär att nämnden inte beviljar hjälp med t.ex. rastning av hundar, utfodring av djur eller liknande åtgärder som syftar till att tillgodose behoven hos husdjuret, förutom endast för en kortare period.

Ekonomihantering

Den som inte längre själv kan klara av att sköta sin ekonomi rekommenderas att använda autogiro när detta är möjligt. I de fall den enskilde har behov av hjälp vid uttag av kontanter ska han/hon hänvisas till butik som erbjuder kassaservice, eller bankomat för att själv göra uttag. Om det inte är möjligt för den enskilde att själv eller tillsammans med personal klara av sina ekonomiska göromål kan en ställföreträdare med fullmakt eller god man vara den enskilde behjälplig.

Beslut och överklagande

En enskild som inkommit med en ansökan har alltid rätt att få ett beslut. Beslutet kan innebära att insatser beviljas eller avslås, helt eller delvis. Beslutet ska vara utformat så att den enskilde lätt kan förstå vad det innebär, och ska även ange under vilken tidsperiod som en insats beviljas. Besvärshänvisning ska alltid skickas med beslutet vid delavslag och avslag. Även en tidsbegränsning ses som ett delavslag, om den enskilde inte själv önskat insats bara för en viss period.

Beslut som myndigheten fattar kan överklagas. Det gäller inte enbart beslut om insatser utan även t.ex. beslut att inte lämna ut allmänna handlingar, bestämma avgiftsutrymme m.m. Verkställigheten av ett beslut kan normalt sett inte överklagas, men i vissa fall kan den enskilde ha rätt att av domstol få prövat om han eller hon uppnår skäliga levnadsförhållanden genom den verkställighet som nämnden erbjuder.

Om någon är missnöjd med ett beslut som nämnden fattat bör han eller hon alltid höra av sig så fort som möjligt. Ett överklagande av ett beslut måste ha inkommit till nämnden inom tre veckor från det att den enskilde tog del av beslutet, annars avvisas överklagandet. Överklagandet ska vara ställt till förvaltningsrätten i Umeå och bör innehålla en beskrivning av varför den enskilde är missnöjd med beslutet.

Även om myndigheten ändrar beslutet helt till den enskildes fördel så ska det ursprungliga beslutet, överklagandet, det ändrade beslutet och eventuella andra tillhörande handlingar lämnas över till förvaltningsrätten om det överklagats, enligt bestämmelser i 46 § FL. Handlingarna ska skickas vidare till Förvaltningsrätten senast inom en vecka efter att överklagandet inkom.

Vid överklagningar ska handläggaren använda mallen gällande överklagande/yttrande.

Följa upp resultat

Uppföljning av resultat innebär att på nytt inhämta fakta och bedöma den enskildes nya funktionstillstånd.

Handläggare har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs – att insatserna tillgodoser den enskildes behov av stöd och hjälp, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet. Viktiga underlag vid uppföljningen är det tidigare beslutet och genomförandeplanen.

Bedömning av de vanligaste insatserna

Det händer att den enskilde gärna vill ha en viss typ av insats för att få sitt behov tillgodosett. Den enskilde kan exempelvis gärna vilja bo kvar hemma med hemtjänst trots att han eller hon uppfyller kriterierna för att bli beviljad särskilt boende.

När det gäller utformandet av hjälpinsatser sägs det bl.a. så här i förarbeten till socialtjänstlagen: ”Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan enligt regeringens mening inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad.” (prop. 2000/01:80 s 90 f)

Detta innebär att det ibland kan bli aktuellt för handläggaren att avslå den insats som den enskilde själv önskar, med hänvisning till att nämnden kan erbjuda en annan insats som är

lämpligare och mer kostnadseffektiv. När det gäller enskilda som har ett stort vårdbehov och som vill fortsätta bo kvar hemma anser nämnden att den enskildes vilja – under förutsättning att boende i hemmet fortfarande kan anses lämpligt – bör tillmätas avgörande betydelse i de fall skillnaden i årskostnad mellan insatserna inte är alltför stor.

Insatsen ska utformas i nära samarbete med den enskilde, det handlar om att skapa livsstrategier så att vardagsverkligheten kan hanteras. Hur och när insatser verkställs ska framgå av en genomförandeplan som upprättas av verkställigheten tillsammans med den enskilde. Beslut fattas utifrån Norsjö kommun gällande delegeringsordning.

Hemtjänst

Hemtjänst kan ges för att den enskilde ska kunna leva och bo självständigt under trygga förhållanden, för att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende eller för att den enskilde ska ha en aktiv och meningsfull tillvaro. Beslut på hemtjänst bör alltid tidsbegränsas.

Serviceinsatser

Med serviceinsatser menas insatser av ren servicekaraktär, där insatsen generellt sett inte är att anse som integritetskänslig. Vilka serviceinsatser som bör beviljas beror på den enskildes behov. En insats består av flera delmoment.

Inköp

Inköp kan beviljas för regelbundet återkommande inköp av dagligvaror. Nämnden anser det skäligt att den enskilde får hjälp med detta en gång per vecka. Insatsen kan även innefatta att planera veckans måltider, att skriva en inköpslista samt att plocka in matvaror i skåp. Inköp kan beviljas även för annat än dagligvaror, t.ex. apoteksärenden, klädinköp m.m. Den enskildes möjligheter att själv utföra inköpen, t.ex. genom distansköp eller genom att nyttja färdtjänst, bör alltid beaktas. Om den enskilde ska följa med vid inköpen ska detta framgå av beslutet. Apoteksärenden och klädinköp där den enskilde följer med bör dock beviljas som medföljande istället.

Post- och bankärenden samt besök vid serviceinrättningar

I första hand bör anhörig/närstående eller legal ställföreträdare anlitas för att utföra post- och bankärenden. I dag finns också alternativ i form av autogiro och internetbank. I möjligaste mån ska personal ej hantera kontanta medel (se även riktlinjer för hantering av privata medel).

Hjälp med ledsagning till serviceinrättningar ska i första hand ombesörjas av anhörig/närstående men kan beviljas vid behov. Exempel på en serviceinrättning kan vara sjukhus, hälsocentral, tandläkare eller fotvård.

Städning

Städning ska, i den mån det är möjligt, ske tillsammans med den enskilde. Beroende på vad den enskilde själv kan utföra innefattar hjälp med städning normalt dammsugning, våttorkning av golv, dammtorkning samt rengöring av kök och badrum. Den enskilde kan även få hjälp med att vattna blommor och med sophantering. I insatsen städning kan ingå att hemtjänsten ett par tillfällen per år torkar skåpluckor, dörrar och lister motsvarande två rum och kök samt sopar bort snö från farstutrappa och ramp/handikapphiss. Det kan även ingå hjälp med att bära in ved och att elda om detta är en förutsättning för att hålla värmen i bostaden.

Det ingår inte i insatsen städning att klippa gräs eller utföra trädgårdsarbete, snöröjning, putsning av kristallkronor, packning och flyttning, vedhuggning eller städning av balkonger, garderober och köksskåp. Det ingår inte heller någon flyttstädning.

Tunga eller svåråtkomliga arbetsmoment såsom fönsterputs, byte av gardiner och avfrostning av kyl/frys ingår inte i skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen. Vid behov hänvisas den enskilde till privata utförare.

I undantagsfall kan insatsen beviljas om det finns särskilda skäl, exempelvis då den enskilde saknar faktisk möjlighet att anlita privat utförare på grund av medicinska, kognitiva eller sociala förhållanden och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Hjälp med städning beviljas normalt för två rum och kök för ensamstående och upp till tre rum och kök för makar. Har den enskilde en större bostad får denne själv ombesörja städandet av de extra ytorna, t.ex. genom att köpa tjänsten av annan. Rum som används av anhörig städas ej, undantaget hemmaboende minderåriga barns rum.

Enligt politiskt beslut i Norsjö kommun så är utgångspunkten städ var tredje vecka. För att beviljas extra städning krävs särskilda skäl. Enklare uppsnyggning av kök och badrum, i de fall behovet finns, kan beviljas hygienstäd med frekvens utifrån behov.

Bäddning/renbäddning

Den som inte själv kan bädda sin säng kan beviljas daglig hjälp med detta. Renbäddning beviljas normalt sett i samband med städ. Den som har behov av renbäddning oftare, tex på grund av inkontinens, har rätt att däremellan få sängen renbäddad vid behov.

Tvätt

Tvätt innebär hjälp med tvättning av kläder, sänglinne och handdukar. Nämnden anser det skäligt att den enskilde får hjälp med tvätt varannan vecka. Vid särskilda skäl kan ökad frekvens behövas. Insatsen kan även innefatta att boka tvättid och att hänga upp, vika och lägga in den rena tvätten på plats i skåpen. Utgångspunkten är att den enskilde själv ska

göra de moment av insatsen som han eller hon klarar av. Insatsen innefattar inte hjälp med tvätt av mattor, tunga överkast eller att få sin tvätt struken eller manglad.

Social samvaro

Insatsen social samvaro är en social aktivitet som ska tillgodose den enskildes behov av social kontakt när inga eller få egna sociala kontakter finns. I bedömningen av om denna insats bör väljas för att tillgodose den enskildes behov ska den enskildes egna kontaktnät alltid vägas in.

Utformningen av insatsen ska utgå från vad den enskilde själv vill göra. Det kan röra sig om en kopp kaffe och samtal, att lösa korsord eller läsa högt ur bok/tidning eller att utveckla det sociala nätverket. Den som bor tillsammans med annan eller har god kontakt med anhöriga/vänner bör i normalfallet anses ha fått sitt behov av social samvaro tillgodosett genom dessa kontakter.

Omfattningen av insatsen beror på den enskildes situation och vilka andra sociala aktiviteter som den enskilde beviljats. Den som saknar ett eget socialt nätverk och inte har några andra sociala aktiviteter kan beviljas social samvaro varje vecka, om behovet finns. Den som har beviljats andra insatser som också syftar till att bryta social isolering, t.ex. ledsagning eller dagverksamhet, bör i normalfallet anses ha fått sitt behov tillgodosett genom dessa insatser.

Utevistelse

Insatsen utevistelse kan innefatta att hemtjänstpersonal går en promenad tillsammans med den enskilde eller på annat sätt hjälper den enskilde vid vistelse utomhus. Insatsen beviljas den som inte har möjlighet att på egen hand ta sig utanför bostaden. Insatsen utevistelse beviljas utifrån den enskildes behov. Nämnden anser det skäligt att den enskilde kan beviljas upp till en timmes utevistelse per vecka, och själv välja om han eller hon vill använda sin tid vid ett längre tillfälle eller flera kortare promenader. Detta bör dokumenteras i genomförandeplanen. Den som har beviljats andra insatser som också syftar till att den enskilde ska få hjälp att komma ut utanför bostaden, t.ex. att följa med vid matinköp eller ledsagning, bör i normalfallet anses ha fått sitt behov av promenader tillgodosett genom dessa insatser.

Medföljande

Medföljande innebär att den enskilde kan få hjälp med viss ledsagning av sin hemtjänstutförare. Begreppet skiljer sig från ledsagning, som kan beviljas som en egen insats och i dessa fall inte utförs av hemtjänstpersonalen. Medföljande från hemtjänsten kan beviljas i samband med läkarbesök, apoteksärenden, besök hos frisör, fotvård eller liknande. Medföljande beviljas endast om den enskilde inte själv (t.ex. genom färdtjänst eller sjukresor) kan ta sig till och från den tilltänka aktiviteten och det ska särskilt anges i

beslutet om den medföljande ska stanna under hela aktiviteten. Om medföljare krävs vid sjukresa ska detta styrkas genom intyg av läkare, såvida inte resan är akut.

Medföljande i samband med läkarbesök beviljas i skälig omfattning. I den mån den enskilde kan och vill ta stöd av anhörig/närstående eller frivilligorganisationer vid t.ex. läkarbesök anser nämnden detta vara det lämpligaste alternativet. Ansvaret för att den enskilde informeras på ett sådant sätt att denne kan ta till sig informationen som lämnas vid läkarbesöket åvilar landstinget och inte kommunen. Den enskilde ska i ansökan ange frekvensen av läkarbesöken för att nämnden ska kunna ta ställning till i vilken omfattning insatsen bör beviljas.

Medföljande till frisör, fotvård och liknande, i de fall tillgång till detta inte kan fås direkt i hemmet, beviljas i den omfattning behovet är sådant att den enskilde behöver aktiviteten för att uppnå skäliga levnadsförhållanden.

Omvårdnadsinsatser

Med omvårdnadsinsatser avses insatser av mer integritetskänslig karaktär. Det kan röra sig om hjälp med hygien och kläder, vid toalettbesök eller matning/stöttning i samband med måltider. Insatserna kan också vara av trygghetsskapande karaktär, t.ex. tillsynsbesök eller möjlighet att genom trygghetslarm kunna påkalla hemtjänstens uppmärksamhet. En insats kan bestå av flera delmoment. Handläggaren beviljar insatser utifrån den enskildes behov och bör i bedömningen utveckla vilka moment som den enskilde behöver stöd med.

Omvårdnadsinsatser är särskilt integritetskänsliga och vid utförandet ska utförarna respektera den enskildes önskemål om hur en viss insats ska utföras. I bedömningen om rätten till omvårdnadsinsatser tas ingen hänsyn till om det finns andra i hushållet som kan utföra dessa.

Beredning av måltider

Beredning av måltider innefattar uppvärmning och enklare tillagning av mat, dukning, uppläggning av maten på ett aptitligt sätt, servering av måltiden, diskning och att hålla rent vid matplatsen. Även om flera av de delmoment som insatsen innehåller är av servicekaraktär klassas beredning av måltider som en omvårdnadsinsats eftersom insatsen ofta innebär ett ansvar för den enskildes kosthållning, där omvårdnadsdelarna svårligen kan separeras från de delar som avser ren service. Om den enskilde själv kan tillaga maten men behöver hjälp att diska efteråt beviljas beredning av måltider för momentet diskning. Beredning av måltider avser framför allt tillagning av frukost och mellanmål/kvällsmål.

När det gäller lunch och middagsmål bör den enskilde, om han eller hon inte själv kan tillaga maten, i första hand hänvisas till att köpa matlåda eller färdigrätt. Beredning av måltider kan innefatta uppvärmning av sådan matlåda/färdigrätt, medan leveransen av lådan ingår i insatsen matdistribution. I vissa fall kan hemtjänstpersonal även tillaga mat direkt i den enskildes hem. Den tillagningen avser enklare rätter som tar max 20 minuter att

tillaga. Tillagningen av varm mat är avsedd att vara ett komplement till matlåda/färdigrätt och kan beviljas vid ett tillfälle per dag. Vid tillagningen kan mat beredas som räcker till mer än en måltid.

Måltidsstöd

Måltidsstöd innebär att den enskilde får stöd i samband med måltiden för att kunna tillgodogöra sig maten på ett bra sätt. Det kan handla om hjälp med matning eller att den enskilde får sällskap under hela måltiden eller en stund i början för att stimulera lusten att äta.

På- och avklädning

Insatsen på- och avklädning beviljas när den enskilde behöver hjälp med att klä på eller av sig kläder. Detta kan framför allt vara vid uppstigning och sänggående men kan även vara aktuellt vid andra tillfällen på dygnet utifrån den enskildes behov. Det kan röra sig om hjälp med samtliga kläder eller bara vissa plagg. I de fall stödstrumpor ordinerats av läkare är det en hälso- och sjukvårdsinsats som endast kan beviljas om den är att anse som egenvård.

Personlig hygien

Insatsen personlig hygien avser hjälp med hygien exklusive dusch. Hjälp vid dusch beviljas som en egen insats. Hjälp med personlig hygien kan innebära hjälp med nedre hygien, munvård, rakning, kamning, klippning av fingernaglar, rengöring av glasögon och hjälp med att sätta på och byta batterier i hörapparat. I insatsen kan även ingå enklare rengöring av protes eller hjälpmedel. Nagelvård av fötter beviljas inte.

Dusch

Insatsen innefattar hjälp i samband med dusch. I insatsen kan ingå hjälp med att tvätta och torka håret samt att torka och vid behov smörja in kroppen.

Toalettbestyr

Hjälp med toalettbestyr innebär hjälp vid toalettbesök, byte av inkontinensskydd och tömning av portabel toalett eller tömning av stomipåse eller uribag/kateterpåse samt personlig hygien i samband med detta. Insatsen kan även innefatta omläggning av stomi, byte av stomipåse och hantering av urinkateter eller uridom i de fall dessa åtgärder bedömts som egenvård.

Trygghetskamera

Insatsen är till för de som inte klarar av att larma, är uppe/ute på olämpliga tider. Se riktlinjer ”Tillsyn via kamera”.

Tillsyn

Insatsen tillsyn är en trygghetsskapande insats som kan beviljas t.ex. om en individ löper stor risk att falla i hemmet. Vid tillsynsbesök kan hjälp med behov av tillfällig natur utföras, t.ex. att ge ett glas vatten, öppna ett vädringsfönster eller toalettbesök. Tillsyn kan även ske genom telefonkontakt eller digitalt när detta är möjligt. En individ med behov av frekventa tillsynsbesök under dygnet bör informeras om andra boendeformer där nämnden lättare kan tillgodose sådant behov. Tillsyn beviljas inte för tid då den enskilde av annan anledning har planerade besök av personal från hemtjänsten.

Övriga insatser/andra verkställighetsformer

I de allra flesta fall kan den enskildes behov tillgodoses genom ordinarie utförare och nämnden kan säkerställa skäligen levnadsförhållanden till var och en i kommunen inom ramen för den ordinarie hemtjänsten. I vissa undantagsfall kan nämnden dock besluta att låta hemtjänstinsatserna utföras antingen i assistansliknande form eller av en anhörig. Kriterierna för sådana beslut tydliggörs nedan. Avgift uttages enligt kommunens fastställda taxor. Beslut fattas enligt Norsjö kommuns gällande delegeringsordning. Besluten ska alltid tidsbegränsas utom gällande trygghetslarm, matabonnemang samt särskilt boende.

Trygghetslarm

Trygghetslarm är en trygghetsskapande insats som kan beviljas den som annars känner sig otrygg i hemmet. Genom att larmet installeras kan den enskilde kalla på hemtjänstutförare vid t.ex. fallsituation eller vid andra akuta situationer.

GPS-larm och övriga larm i ordinärt boende

Insatsen är till för de som är uppe eller ute på olämpliga tider där tillsyn på utsatta tidpunkter inte är tillräckligt för att säkerställa den enskildes trygghet och säkerhet. Insatsen kan också bli aktuell om den enskilde har svårigheter att orientera sig utomhus och riskerar att inte hitta hem. GPS-larm kan också beviljas för att öka tryggheten samt självständigheten hos den enskilde.

Matdistribution

Insatsen matdistribution innebär att färdiglagad matlåda levereras hem till den enskilde. Matlåda kan erhållas för både lunch och middag. Beroende på avstånd kan matlådorna levereras varma eller frysta.

Personligt utformat stöd

Hemtjänst i assistansliknande form tillgodoser stöd och hjälp i ordinärt boende och beviljas till enskilda med stora omvårdnadsbehov för längre sammanhängande tidsperioder under dygnet och ibland i kombination med punktinsatser. Verkställighetsformen innebär ökad möjlighet till kontinuitet och ska säkerställa att ett begränsat antal personer ger stödet. Beslut att hemtjänsten ska verkställas i assistansliknande form kan ges då det finns vägande skäl för att insatserna måste verkställas med hög kontinuitet, antingen på grund av t.ex. infektionsrisker eller om den enskildes hälsoläge är sådant att denne behöver personal med särskild kompetens, t.ex. inom hälso- och sjukvårdsområdet i nära samverkan med legitimerad personal. I de fall en handläggare bedömer det aktuellt med hemtjänst som stöd i assistansliknande form ska handläggaren särskilt motivera varför ordinarie hemtjänst inte bedöms vara tillräckligt för att tillgodose den enskildes behov.

Anhöriganställning

(Se riktlinjer för anhöriganställning.)

Ledsagning

Insatsen ledsagning ökar möjligheten att leva ett självständigt liv och motverkar isolering. Det stimulerar den enskilde till gemenskap med andra. Insatsen ledsagarservice ska ge den enskilde möjlighet att delta i samhällslivet, ta del av kultur och fritidsaktiviteter i sin närmiljö samt besöka närstående och medverka i andra sociala aktiviteter. Ledsagning beviljas endast om behovet av förflyttning mellan platser inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom färdtjänst, riksfärdtjänst eller dylikt. Handläggaren kan även informera den enskilde om möjligheten att ta kontakt med frivilligorganisationer, om den enskilde önskar det.

Ledsagare kan beviljas för att ta sig till och från en aktivitet, om aktiviteten är sådan att den enskilde är i behov av den för att uppnå skäliga levnadsförhållanden. Omfattningen av ledsagningen beror på den enskildes individuella behov. Om behovet av ledsagning överstiger 10 timmar per månad bör det övervägas om det finns andra insatser eller aktiviteter som kan tillgodose den enskildes behov av social stimulans. Om den enskilde är i behov av personlig omvårdnad under själva aktiviteten ska det framgå av beslutet.

En ledsagare ska inte utföra sådant som faller under hemtjänstens uppgifter, t.ex. hjälp med tvätt och inköp av matvaror eller medföljande i vissa fall. För personer i särskilt boende ska behov av ledsagare tillgodoses av boendet.

Ledsagning beviljas i normalfallet inom Norsjö kommun, men kan beviljas inom Västerbotten om särskilda skäl föreligger. Om den enskilde ansöker om att få hjälp under resa till semesterort ska syftet med resan vägas in i bedömningen om behoven kan tillgodoses genom befintliga insatser.

Kontaktperson

Kontaktperson kan beviljas för att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter. Insatsen kontaktperson kan beviljas för de som lever socialt isolerade och som behöver stöd för att bryta isolering för att få ökade möjligheter till sociala kontakter och för att ersätta anhöriga/närstående där dessa inte finns.

Målsättningen med insatsen är att den enskilde ska kunna etablera vanliga sociala relationer och leva ett självständigt liv och att stödet därigenom ska kunna trappas ned för att slutligen upphöra. Även andra situationer där den enskilde behöver hjälp för att komma tillrätta med sin situation kan motivera ett beslut om kontaktperson. En plan för hur insatsen successivt kan ersättas av fungerande sociala relationer eller genom att den enskilde självständigt förmår att hantera uppgiften bör upprättas i ärenden där insats i form av kontaktperson är/har varit långvarigt.

Överstiger behovet två träffar per månad bör det övervägas om den enskildes behov bör tillgodoses genom någon annan insats. I dessa fall kan det bli aktuellt att informera den enskilde om andra insatser och möjligheter, t.ex. dagverksamhet, träffpunkter, frivilligorganisationer m.m.

Kontaktperson ska inte beviljas för att hjälpa den enskilde att tolka eller översätta. Alla myndigheter har lagstadgad skyldighet att vid behov anlita tolk i kontakter med enskilda som inte behärskar det svenska språket eller som är allvarligt hörsel- eller talskadade.

Dagverksamhet

Insatsen dagverksamhet kan vara lämplig för individer med demens och för de med fysiska omvårdnadsbehov som behöver regelbunden tillsyn, träning och social samvaro.

Dagverksamhet stimulerar till aktivitet, vilket kan bidra till att behålla befintliga sociala, psykiska och fysiska funktioner och fördröja tidpunkten för inflyttning i särskilt boende. Syftet kan även vara att avlösa anhöriga. Dagverksamhet är ett viktigt komplement till hemtjänsten. Genom social stimulans och aktivering kan dagverksamheten bryta ensamhet och isolering samt hjälpa den enskilde att bibehålla fysiska och psykiska funktioner.

För att den enskilde ska beviljas dagverksamhet med inriktning mot demenssjukdomar bör demensdiagnos vara fastställd. I vissa fall kan plats beviljas tillfälligt i avvaktan på utredning och diagnos.

Sysselsättning för individer under statligt fastställd pensionsålder

Insats kan ges i form av dagverksamhet för de med psykisk ohälsa eller för att bryta isolering. Sysselsättning i form av daglig verksamhet för individer som inte ännu uppnått statligt fastställd pensionsålder kan beviljas om denne inte står till arbetsmarknadens förfogande och har behov av sådan sysselsättning.

Avlösarservice

Avlösning i hemmet kan beviljas enskilda som har en närstående som vårdar den enskilde i hemmet. Insats till avlösarservice i hemmet kan ges när den anhörige/närstående är i behov av ledighet, t ex för rekreation, uträta ärenden eller för att delta i aktiviteter och situationen är sådan att vårdtagaren är i behov av tillsyn och stöd. Vårdaren tar över den anhöriges/närståendes ordinarie uppgifter. Vid behov av avlösning dygnet runt bör avlösning ske genom växelvård.

Avlösarservice ska inte beviljas om den anhörige har en anhöriganställning och inte heller om brukaren har andra insatser beviljade som innebär att den anhörige har möjlighet att komma ifrån under en skälig sammanhängande tidsperiod. Om ansökan avser mer än tio timmar per vecka bör övervägas om den enskildes och den anhöriges behov avser något annat. Stort behov av avlösning kan vara tecken på att hemsituationen snart inte fungerar längre och att en lösning behöver hittas för att hjälpa både den enskilde och den anhörige på längre sikt.

Korttidsboende/växelvård

Korttidsboende utgör en viktig tillfällig stödinsats för äldre i ordinärt boende och är ett komplement till stöd i hemmet. Dessa riktlinjer avser endast korttidsboende som beviljas med stöd av socialtjänstlagen.

Den som har behov av rehabilitering eller vidare utredning efter utskrivning från sjukhuset kan beviljas korttidsboende för en begränsad period. Individer i ordinärt boende med hastigt stora hjälpbehov kan beviljas korttidsboende. Täta uppföljningar, med som längst 14 dagar mellan, ska ske på korttidsboendet i avsikt att finna en långsiktig lösning. Beslut på korttidsboende ska alltid vara tidsbegränsade.

Om den enskilde blir beviljad särskilt boende och erbjuds en skälig boendeplats men tackar nej har denne ej rätt att fortsätta vistas på korttidsboendet utan får gå hem med stöd i ordinärt boende.

Kriterier för att bevilja korttidsboende/växelboende:

- Den enskilde ska ha ett stort omvårdnadsbehov dygnet runt

och därutöver något av nedanstående:

- Behov av återhämtning och/eller mobilisering
- Behov av utredning av den enskildes möjligheter att bo kvar hemma
- Grav kognitiv svikt
- Behov av avlastning för anhöriga

Korttidsboende/växelboende bör inte beviljas för att den enskilde tillfälligt inte kan vistas i sin egen bostad eller för att den enskilde saknar bostad. Växelvård bör inte heller beviljas om behovets omfattning innebär att den enskilde spenderar större delen av sin tid på växelvårdsplatsen. Om behovet av växelvård överstiger två veckor per månad kan det vara lämpligt att handläggaren initierar en diskussion om och informerar om särskilt boende.

Insatstill växelvård kan ges när den anhörige/närstående är i behov av rekreation och vila under flera dygn eller när den enskilde är i behov av tillfälligt boende utanför det egna hemmet av annat skäl till exempel vid byte av bostad samt vid anhängigvårdarens vistelse på sjukhus.

Särskilt boende

Boendet är avsett för de som har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser som inte kan klaras med hemtjänst i ordinärt boende. Insatserna kan vara av sådan karaktär att de är svåra att planera till tidpunkt. Detta kan till exempel vara att den enskilde är i behov av tillsyn och stöd utifrån en demenssjukdom eller att denne har behov av hjälp vid alla förflyttningar från säng till stol och toalettbesök. Känsla av otrygghet ska vägas in i bedömningen. På särskilt boende ska det finnas personal som tillgodoser de boendes behov över dygnet. Ett beslut på särskilt boende inkluderar tillgång till allt stöd och service den enskilde har behov av för att uppnå skäliga levnadsförhållanden.

För att beviljas särskilt boende bör den enskilde uppfylla ett eller flera av nedanstående kriterier.

- Den enskildes omvårdnadsbehov är stort över hela dygnet.
- Den enskilde har medicinska behov och stort behov av kontinuerlig närhet till personal.
- Den enskilde har oro orsakad av exempelvis psykisk ohälsa eller demenssjukdom som påverkar förmågan att fungera i ordinärt boende.
- De insatser som krävs för att tillgodose den enskildes behov i ordinärt boende är så kostsamma att behovet bättre och mer kostnadseffektivt tillgodoses på ett särskilt boende.

När den enskilde fått beslut om särskilt boende med viss inriktning kan han eller hon lämna önskemål om vilket boende som önskas. Tiden att verkställa beslutet kan variera, den enskilde ska dock alltid erbjudas en plats på särskilt boende så snart det går. Önskemål

tillgodoses så långt det är möjligt och det finns även möjlighet att stå kvar som sökande till ett önskat alternativ trots att den enskilde flyttar in på en erbjuden plats. Det kan också gälla om den enskilde vid tiden för beslutet vistas på korttidsboende. I dessa fall förväntas den enskilde flytta in i första lediga rum eller lägenhet som erbjuds, men kan samtidigt stå kvar som sökande till önskat boende. Ett beslut om korttidsboende kan omprövas när den enskilde erbjuds plats på särskilt boende eftersom den enskildes behov i dessa fall kan tillgodoses på det särskilda boendet.

Om den enskilde tackar nej till erbjuden bostad så avslutas insatsen och den enskilde uppmanas att ansöka på nytt om behovet kvarstår. Det är viktigt att den enskilde får information om det i samband med erbjudandet. Det är viktigt att information om att den enskilde tackat nej till erbjuden bostad framförs till handläggaren.

Äldres rätt att fortsätta bo tillsammans

Enligt 11 kap. 3 § har den som beviljats eller beviljas insats i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 8 kap. 4 §, rätt att kunna sammanbo med maka/make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende och att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Det gäller oavsett om makan/maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

Det är endast den enskilde med behov som ska utredas, under utredningens gång ska samtal hållas enskilt med både den sökande och den som önskar bli medboende. Om den sökande eller den som blir medboende är minsta tveksam ska ansökan om parboende avslås. Handläggaren ska i det fallet informera om möjligheten att ansöka om enskilt särskilt boende.

Norsjö kommun skriver kontrakt med den som beviljas boendet. I samband med kontraktstecknandet ska en bilaga bifogas till hyresavtalet som preciserar att det är fråga om ett särskilt kategoriboende och att avtalet kan komma att sägas upp om hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av en bostad för parboende, detta gäller även om hyresgästen (den insatsberättigade) avlider. Om den medboende inte har rätt till särskilt boende sägs hyreskontraktet upp med en uppsägningstid på tre månader. Den medboende har alltid möjlighet att ansöka om eget beslut på särskilt boende, både under parboendet samt om den insatsberättigade avlider. I de fall den medboende får behov av egna omvårdnadsinsatser ska denne uppmanas att söka särskilt boende, alternativt hemtjänstinsatser vid särskilt boende för egen del.

Den medboende får delta i de gemensamma aktiviteterna på samma sätt som anhöriga som är på besök.

Särskilt boende i annan kommun än hemkommun

Enligt socialtjänstlagen har den enskilde möjlighet att söka boende i annan kommun.

Hemkommunen utreder behovet av särskilt boende. Beslut fattas av handläggaren i den kommun där den enskilde söker bostad.

Andra insatser enligt SoL

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till stöd i form av insatser av socialnämnden för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom stödet tillförsäkras en skäliga levnadsförhållanden. Insatsen ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Det innebär att handläggaren kan, utifrån delegeringsordningen, fatta beslut om insatser som inte finns nämnda i dessa riktlinjer.